

RASKAUDENAIKAISET VERIRYHMÄ- JA VERIRYHMÄVASTA-AINETUTKIMUKSET

- OHJE ODOTTAVALLE ÄIDILLE

MITÄ VERIRYHMÄT OVAT?

Veriryhmät ovat punasolun pinnan rakenteita, jotka periytyvät lapselle molemmilta vanhemmilta. Raskauden ja verensiirtojen kannalta tärkeimpiä ovat ABO- ja RhD -veriryhmät. Odottavan äidin veriryhmätiedot (A, B, O tai AB ja RhD pos tai RhD neg) merkitään äitiyskorttiin ja synnytyssairaalan potilastietojärjestelmään.

MITÄ VERIRYHMÄIMMUNISAATIO TARKOITTA?

Mikäli äidin ja sikiön veriryhmät poikkeavat toisistaan, äidin puolustusjärjestelmä voi alkaa tuottaa vasta-aineita sikiön punasoluja vastaan. Tällöin äiti immunisoiutuu.

Tavallisin immunisaatiolle altistava tilanne on synnytys, mutta jo raskauden aikana voi istukan kautta kulkeutua pieniä määriä sikiön punasoluja äidin verenkiertoon. Joskus immunisaation syy on äidin aiemmin saama verensiirto. Äidin vasta-aineet kulkevat istukan läpi, tarttuvat sikiön punasoluihin ja voivat johtaa sikiön punasolujen hajoamiseen aiheuttaen sikiön ja vastasyntyneen hemolyyttisen taudin. Raskaudenaikainen veriryhmäimmunisaatio ei yleensä aiheuta sikiölle ongelmia ensimmäisessä raskaudessa.

Veripalvelussa seulotaan vuosittain 60 000 odottavan äidin näytteet, joista yhdellä prosentilla todetaan raskauden kannalta merkityksellinen vasta-aine.

MIKÄ ON SIKIÖN JA VASTASYNTYNEEN HEMOLYTTINEN TAUTI?

Taudin oireita ovat anemia, korkea veren bilirubiini (hyperbilirubinemia) ja ihon keltaisuus. Lievimmillään tauti on oireeton, mutta taudin vaikein muoto voi hoitamattomana johtaa sikiön tai vastasyntyneen kuolemaan tai vammautumiseen.

Sikiön ja vastasyntyneen hemolyyttistä tautia aiheuttavat useat eri vasta-aineet, joista tärkein on Rh-veriryhmäjärjestelmän vasta-aine anti-D. Suomalaisista äideistä 13 % on RhD-negatiivisia. RhD-negatiiviset äidit voivat immunisoiutua, mikäli sikiö perii isältään RhD-positiivisen veriryhmän. Myös RhD-positiiviset äidit voivat immunisoiutua ja heillä tärkein vasta-aine on Rh-veriryhmäjärjestelmän vasta-aine anti-c.

Muita merkityksellisiä vasta-aineita ovat Rh-veriryhmäjärjestelmän anti-E sekä Kell-järjestelmän vasta-aine anti-K, joita voi muodostua sekä RhD-positiivisille että RhD-negatiivisille äideille. Myös ABO-veriryhmien epäsojivuus voi aiheuttaa vastasyntyneelle lievää keltaisuutta, mutta sen toteamiseksi ei tarvita raskaudenaikaisia tutkimuksia.

Vuosittain Suomessa 150 lasta tarvitsee hoitoa sikiön ja vastasyntyneen hemolyyttisen taudin takia.

MIKSI VERIRYHMÄ- JA VERIRYHMÄVASTA-AINEIDEN SEULONTATUTKIMUKSET TEHDÄÄN?

Kaikilta odottavilta äideiltä tutkitaan alkuraskaudessa ABO ja RhD -veriryhmät sekä veriryhmävasta-aineet. Tarkoitus on löytää ne äidit, joiden lapsella on vaara sairastua sikiön tai vastasyntyneen hemolyyttiseen tautiin. Tutkimukset uusitaan joka raskaudessa, koska vasta-aineita muodostuu sitä todennäköisemmin mitä useammin äiti on ollut raskaana. RhD-negatiivisten äitien immunisoiutuminen voidaan estää raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen annettavalla anti-D-immunoglobuliinilla.

Veriryhmävasta-aineiden seulontatutkimukset

- Kaikilta odottavilta äideiltä otetaan verinäyte 8–12 raskausviikolla.
- RhD-negatiivisilta äideiltä otetaan näytteet lisäksi raskausviikoilla 24–26 ja 36, koska heillä on tavallista suurempi riski muodostaa veriryhmävasta-aineita. Lisäksi heiltä tutkitaan sikiön RhD-veriryhmä äidin näytteestä raskausviikolla 24–26 suojaustarpeen arvioimiseksi.
- Jos RhD-positiivinen äiti on saanut verensiirtoja tai hänen aiempaa lastansa on hoidettu vastasyntyneenä keltaisuuden takia, otetaan lisänäyte raskausviikolla 36.

Jos vasta-aineita löytyy, tutkitaan mikä vasta-aine on kyseessä ja sen pitoisuus äidin verenkierrossa. Pitoisuutta seurataan säännöllisesti ja tieto välitetään neuvolan lisäksi yliopistosairaalaan, missä suunnitellaan raskauden seuranta ja hoito. Nykyaikaisilla hoidoilla sikiön ja vastasyntyneen hemolyyttisen taudin ennuste on yleensä hyvä. Lisäksi tieto vasta-aineista auttaa varautumaan ajoissa äidin synnytyksen yhteydessä mahdollisesti tarvitsemiin verensiirtoihin.

Raskaudenaikaiset veriryhmä- ja veriryhmävasta-ainetutkimukset tehdään Veripalvelussa THL Äitiysuillon asiantuntijatyöryhmän suositusten mukaisesti.